

Nr 33.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till folkhushållningsdepartementet m. m.; given Stockholms slott den 29 september 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss:

Kungl. Maj:t har förut i dag på hemställan av chefen för justitiedepartementet beslutat att till riksdagen avlåta proposition med förslag till lag om inrättande av ett *fokhushållningsdepartement*, avsedd att träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Såsom vid nämnda ärendes behandling förmäldes har *landshövdingen K. Levinson* enligt honom meddelat uppdrag upprättat och avlämnat en *promemoria*, innefattande förslag om inrättande av ett särskilt folkhushållnings-

departement med uppgift att handlägga med rådande utomordentliga förhållanden sammanhängande ärenden rörande folkhushållningen. I promemorian har jämväl framlagts plan till organisation av det föreslagna departementet jämte kostnadsberäkningar.

[1.] **Huvudtitel för folkhushållningsdepartementet.** Anslagsmedlen för det nya departementet torde böra äskas å den för den urtima riksdagen framlagda tilläggsstaten I och där upptagas under en särskild huvudtitel. Under den nya huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet böra jämväl uppföras anslagen för de statliga organ, vilka enligt vad chefen för justitiedepartementet förordat i nyss angivna proposition skola inordnas under det nya departementet, så framt utgifterna för nämnda organ ej skola bestridas från anslag å kapitalbudgeten. Dessa organ utgöra rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap, konjunkturinstitutet, statens reservförrådsnämnd, folkförsörjningsnämnden, statens vednämnd, statens handelslicensnämnd, industrisakkunniga, bensin- och oljenämnden, statens krigsförsäkringsnämnd, statens sjöfartsnämnd, gengasnämnden samt statens kolnämnd. För rikskommissionen, konjunkturinstitutet samt reservförrådsnämnden ha anslag anvisats å löpande riksstat. I det följande gör jag med hänsyn härtill hemställan, att dessa anslag skola omföras till huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet. För övriga organ med undantag av krigsförsäkringsnämnden ha anslag äskats under olika huvudtitlar å tilläggsstaten I. Det synes kunna förutsättas, att riksdagen, vid bifall till förslaget om inrättande av ett folkhushållningsdepartement, kommer att anvisa dessa anslag å tilläggsstaten under den nu ifrågavarande nya huvudtiteln. Beträffande krigsförsäkringsnämnden har förutsatts, att utgifterna för densamma skola bestridas från anslag å kapitalbudgeten. Riksdagens beslut torde böra inhämtas om upptagande av den nya huvudtiteln å riksstaten. I överensstämmelse härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för redovisning av till folkhushållningsdepartementets förvaltningsområde hänförliga anslag, med ändring av riksstaten för budgetåret 1939/40, å denna riksstat under Driftbudgeten: Egentliga statsutgifter upptaga en ny huvudtitel, benämnd X a. Folkhushållningsdepartementet.

[2.] **Folkhushållningsdepartementet: Avlöningar, förslagsanslag.** Vidkommande frågan om det nya departementets *inre organisation* anföres i utredningsmannens promemoria till en början, att två linjer härvidlag synas framkomliga. Av dessa ansluter sig den ena till den normala departementsorganisationen, vilken bygger på principen att ärendenas föredragning i statsrådsberedningen regelmässigt skall ombesörjas av departementets egna tjänstemän. Den andra åsyftade utvägen innebär, att för föredragningen i statsrådsberedningen anlitas tjänsteman från vederbörande underlydande kristidsorgan.

Enligt utredningsmannens mening tala övertvägande skäl för att den sist-nämnda anordningen kommer till användning. Härom anföres närmare i promemorian:

Redan den omständigheten att det här är fråga om ett provisorium utgör uppenbarligen en anledning att göra organisationen så föga omfattande och kostsam som möjligt. Att ur denna synpunkt det nu avsedda systemet är att föredraga framför det först här ovan omförmälda alternativet ligger i öppen dag. Emellertid synes en anordning med direkt föredragning genom personal från kristidsorganen erbjuda fördelar ej blott av förenklings- och kostnadshänsyn. Av måhända ännu större vikt är, att beskaffenheten av de förvaltningsärenden som kunna väntas ankomma på det nya departementets handläggning synes göra en så ordnad föredragning lämplig. Ärendena lära i allmänhet bliva av speciell natur och kräva särskild sakkunskap hos föredraganden. Denna sakkunskap bör i regel kunna förväntas vara bättre företrädd inom vederbörande specialorgan än i ett på vanligt sätt sammansatt statsdepartement. Dubbelarbete undvikes ock genom den ifrågasatta anordningen. Att denna skulle medföra några nämnvärda olägenheter för de underlydande organens vidkommande synes ej behöva befaras. Man torde få utgå från att samarbetet mellan departementet och dessa skall kunna ordnas på sådant sätt, att den tjänstemännen åliggande föredragningsskyldigheten ej kommer att verka förryckande på arbetet inom kristidsorganen.

Från direkt föredragning har dock undantag ansetts böra göras beträffande ärenden som avse klagan över kristidsorgans beslut. Sakens natur kräver, enligt vad i promemorian uttalas, att dylika ärenden beredas och handläggas av en utanför vederbörande kristidsorgan stående föredragande.

I fråga om behovet av personal anföres härefter i promemorian:

Därest i den utsträckning nu förordats föredragningen av de löpande ärendena — och i samband därmed även uppsättandet av koncept till expeditioner i dessa ärenden — ombesörjes genom arbetskrafter utom departementet, kan dettas organisation inskränkas till att omfatta huvudsakligen den personal som erfordras för propositions- och lagstiftningsuppgifter, planläggning och övervakning av arbetet i övrigt, granskning av koncept samt mottagning och expediering av ärendena. Med hänsyn till vidden av departementets verksamhetsområde och mångfalden av dithörande försörjningsproblem synes det emellertid ofrånkomligt att vid departementschefens sida ställa en icke alltför knappt tillmätt stab av högt kvalificerade arbetskrafter.

För den närmast under departementschefen sorterande ledningen av departementets angelägenheter inrättas en statssekreterar- och en expeditiionschefsbeftattning.

Till statssekreterarens avdelning synes först och främst böra knytas en lagbyrå under ledning av en byråchef för lagärenden. För administrativa uppgifter torde därjämte, i viss analogi med den anordning som träffats inom motsvarande avdelning av finansdepartementet, böra inrättas en byråchefsbeftattning i samma lönegrad som lagbyråchefstjänsten. Slutligen torde till biträde åt statssekreteraren erfordras en förste kanslisekreterare.

För departementet i övrigt synas böra beräknas en förste och en andre kanslisekreterare samt en amanuens. På förste kanslisekreteraren skulle

bland annat ankomma att bereda och föredraga ovan berörda besvärshären.

Vidare erfordras en registrator samt för expeditions- och skrivarbetet ett kanslibiträde och två kontorsbiträden. För vakttjänstgöringen torde böra avses två expeditivsvakter.

Under framhållande att samtliga befattningshavare böra erhålla extra ordinarie anställning, har utredningsmannen framlagt följande förslag till fullständig *personalförteckning* för det nya departementet:

B e f a t t n i n g	Lönegrad	Årslön ¹ Kronor
1 statssekreterare	C 10	18,000
1 expeditivschef	C 8	16,000
1 byråchef för lagärenden	C 5	13,000
1 byråchef	C 5	13,000
2 förste kanslisekreterare	Eo 26	17,832
1 andre kanslisekreterare	Eo 21	6,831
1 amanuens	Eo 15	4,794
1 registrator	Eo 15	4,794
1 kanslibiträde	Eo 7	3,321
2 expeditivsvakter	Eo 5	5,952
2 kontorsbiträden	Eo 4	5,604
		Summa 109,128.

Efter anmärkande, att härutöver något belopp bör beräknas till bestridande av kostnader för extra personal, vikariatersättningar m. m., har utredningsmannen funnit det årliga medelsbehovet till avlöningar åt folkhushållningsdepartementets personal, fränsett avlöningsförhöjningar, böra upptagas med, i avrundat tal, 112,000 kronor. Med hänsyn till möjligheten av oförutsedda krav på förstärkning av arbetskrafterna har emellertid posten ansetts böra i staten upptagas förslagsvis. Till avlöningsförhöjningar m. m. samt till rörligt tillägg ha avsetts förslagsvis beräknade belopp av resp. 2,000 kronor och 7,000 kronor. Ett i promemorian framlagt förslag till *avlöningsstat* för det nya departementet upptager i enlighet med dessa beräkningar följande belopp, nämligen till avlöning till departementschefen 24,000 kronor, till avlöningar till icke-ordinarie personal dels en delpost till grundavlöningar m. m. å förslagsvis 112,000 kronor, dels ock en delpost till avlöningsförhöjningar m. m. å förslagsvis 2,000 kronor samt slutligen till rörligt tillägg förslagsvis 7,000 kronor, eller alltså tillhopa 145,000 kronor.

I detta sammanhang erinras i promemorian, dels att å departementschefens avlöning skall utgå *dyrtidstillägg*, dels ock att visst medelsbehov kan tänkas uppkomma för bestridande av *barntillägg* åt befattningshavare i det nya departementet. Att för folkhushållningsdepartementets del beräkna särskilda anslag härtill har emellertid utredningsmannen funnit åtminstone för närvarande icke vara erforderligt. I stället ha de jämförelsevis obetydliga be-

¹ Beräknad efter avdrag av ev. pensionsavgifter samt, i förekommande fall, efter lägsta löneklass.

lopp, varom här är fråga, ansetts lämpligen kunna utgå från exempelvis finansdepartementets förslagsanslag till motsvarande ändamål, en anordning, till vilken dock kräves riksdagens medgivande.

Beträffande möjligheterna att vinna besparingar genom att för tjänstgöring i folkhushållningsdepartementet anlita på annat håll anställd personal anföres i promemorian:

Med avseende å personalbehovet må slutligen framhållas att, då enligt den uppgjorda planen fackdepartementens normala arbetsuppgifter i hufvudsak skulle förbehållas dessa departement även efter folkhushållningsdepartementets inrättande, någon nämnvärd besparing genom överflyttning av personal till sistnämnda departement från fackdepartementen icke torde vara att påräkna. Även om emellertid i något fall en tjänsteman, tillhörande ett fackdepartement, skulle kunna förflyttas till folkhushållningsdepartementet utan att behöva ersättas med annan arbetskraft, får detta tydligen ingen inverkan på de i det föregående framlagda kostnadsberäkningarna. Den uppkommande besparingen skulle däremot komma fackdepartementets avlöningsanslag till godo.

I den mån arbetsuppgifter, vilka hittills ankommit på rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap, efterhand överflyttas å de nybildade kristidsorganen, torde sådan kommissionens personal, som icke tages i anspråk av dessa organ, böra utnyttjas i folkhushållningsdepartementet. För såvitt detta medför att någon av departementets befattningar ej behöver tillsättas, kan tydligen motsvarande besparing göras å departementets avlöningsstat.

I fråga om det belopp som bör beräknas åtgå till *omkostnader* för det nya departementet framhåller utredningsmannen, att de uppskattningar, som härutinnan kunna göras, i avsaknad av närmare hållpunkter måste bli va ytterst approximativa. Förutom kostnaderna för den löpande verksamheten måste man, enligt vad i promemorian uttalas, vid begynnelsen av departementets verksamhet räkna med ett ej obetydligt behov av medel för nyanskaffning av möbler, skrivmaskiner och andra inventarier, därvid kostnaden för möbelinköp givetvis kan nedbringas i den mån det visar sig möjligt att för departementets räkning utnyttja redan möblerade lokaler. Med reservation för olika osäkerhetsmoment har utredningsmannen ansett sig kunna beräkna omkostnaderna för det nya departementet, för helt år räknat, på följande sätt:

Reseersättningar	kronor	500
Bränsle, lyse och vatten	»	2,000
Övriga expenser:		
Renhållning och städning (c:a 12 rum)	»	2,500
Skrivmaterialier m. m.	»	2,000
Telegram, telefon m. m.	»	2,000
Inköp och underhåll av inventarier	»	20,000
Inköp och bindning av böcker m. m.	»	2,000
Publikationstryck	»	3,000

Summa kronor 34,000.

Slutligen anföres i promemorian, att då man med all sannolikhet lär kunna utgå från att behov kommer att föreligga att för utredningsarbete anlita utom departementet stående sakkunniga, departementet jämväl synes böra utrustas med ett mindre *kommittéanslag*, varjämte försiktigheten torde bjuda att även avse något belopp för bestridande av *extra utgifter*.

Departements-
chefen.

Den nu föreslagna organisationen av det nya departementet avviker från den för departementen normala i det avseendet, att särskilda kanslibyråer med till dem knutna föredragande för olika grupper av förvaltningsärenden icke skulle förekomma. Förslaget bygger i stället på att föredragningen av dylika ärenden i stor utsträckning skulle kunna ombesörjas av tjänstemän från de underlydande krisorganen. Ärenden som avse klagan över krisorgans beslut skulle likväl föredragas av departementets tjänstemän. Jag finner mig för närvarande böra biträda förslaget i denna del.

Beträffande frågan om de tjänster som böra inrättas i det nya departementet, vill jag understryka vikten av, att en tillräckligt stor och väl kvalificerad stab av medhjälpare ställes till departementschefens förfogande. Det av utredningsmannen framlagda förslaget till personalstat synes mig med hänsyn härtill böra godtagas. Svårigheter möta uppenbarligen att för närvarande tillförlitligt uppskatta personalbehovet. Möjligheter synas därför böra skapas för förstärkning av arbetskrafterna.

Vad särskilt angår den byråchefstjänst, som icke avses för lagärenden, får jag påpeka, att arten och omfattningen av departementets arbetsuppgifter torde göra det nödvändigt att till statssekreteraravdelningen knyta en kvalificerad tjänsteman med uppgift att biträda statssekreteraren vid beredningen av ärenden av större allmän räckvidd. Den föreslagna tjänsten synes mig erbjuda möjlighet att på ett lämpligt sätt tillgodose detta behov.

Enligt utredningsmannens förslag skulle samtliga befattningshavare beredas extra ordinarie anställning, varvid emellertid de högre tjänstemännen skulle erhålla lön enligt löneplan C i civila avlöningsreglementet. För min del får jag förorda, att sist avsedda tjänstemän, i likhet med vad som gäller för motsvarande befattningshavare inom andra departement, erhålla ställning såsom ordinarie tjänstemän, tillsatta medelst förordnande tills vidare. Vad angår kanslisekreterarbefattningarna tillstyrker jag, att dessa uppföras på extra ordinarie stat. Även den lägre icke-ordinarie personalen synes i viss omfattning böra beredas extra ordinarie anställning.

Därest personal från rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap utnyttjas i det nya departementet utan att likväl anställas vid detsamma, torde kostnaderna för denna personal tillsvidare få belasta rikskommissionens anslag.

Å *avlöningsstaten* för det nya departementet böra anslagsposterna, därest medelsbehovet för ett kvartal frånräknas, beräknas på följande sätt.

Till avlöning till departementschefen bör uppföras en anslagspost av ($\frac{3}{4} \times 24,000 =$) 18,000 kronor.

Till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat bör uppföras en anslagspost av förslagsvis [$\frac{3}{4} \times (18,000 + 16,000 + 13,000 + 13,000) =$] 45,000 kronor.

Till avlöningar till icke-ordinarie personal bör, med utgångspunkt från utredningsmannens förslag, uppföras dels en delpost till grundavlöningar å i runt tal 40,000 kronor, dels ock en delpost till avlöningsförhöjningar å förslagsvis 1,500 kronor. Jag tillstyrker, att jämväl grundavlöningsposten upptages förslagsvis.

Till rörligt tillägg bör uppföras en anslagspost å förslagsvis 5,000 kronor.

Utredningsmannen har ifrågasatt, att uppkommande kostnader för dyrtidstillägg och barnstillägg skulle bestridas från finansdepartementets förslagsanslag till motsvarande ändamål. Jag vill förorda, att i stället två särskilda anslagsposter upptagas å avlöningsstaten med förslagsvis 1,200 respektive 800 kronor.

I fråga om *omkostnadsstaten* har jag icke funnit anledning till erinran mot utredningsmannens beräkningar. Med frånräknande av medelsbehovet för ett kvartal och med hänsyn tagen till vissa engångsutgifter synes omkostnadsanslaget böra bestämmas till 30,000 kronor.

Vad slutligen angår anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga samt till extra utgifter vill jag förorda, att allenast ett anslag för sistnämnda ändamål anvisas, från vilket emellertid även kommittékostnaderna kunna bestridas. Ifrågavarande *anslag till extra utgifter*, som bör givas karaktär av reservationsanslag, synes kunna bestämmas till 100,000 kronor.

Medan jag beträffande anslagen till omkostnader och extra utgifter gör hemställan under punkterna 3 och 12 i det följande, hemställer jag under nu förevarande punkt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta att civila avlöningsreglementet skall äga tillämpning å befattningshavare vid folkhushållningsdepartementet;

dels godkänna följande personalförteckning för folkhushållningsdepartementet:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat:	
1 statssekreterare	C 10
1 expeditiönschef	C 8
1 byråchef	C 5
1 byråchef för lagärenden	C 5

Extra ordinarie tjänstemän i högre löne-
grad än 20:

2 förste kanslisekreterare	Eo 26
1 andre kanslisekreterare	Eo 21;
<i>dels godkänna följande avlöningsstat för folkhushållnings-</i>	
<i>departementet, att tillämpas under budgetåret 1939/40:</i>	

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor	18,000
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	»	45,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar		
m. m., <i>förslagsvis</i> kronor		40,000
b. Avlöningsförhöjning-		
ar m. m., <i>förslagsvis</i> »	1,500	kronor 41,500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	5,000
5. Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	1,200
6. Barntillägg, <i>förslagsvis</i>	»	800

Summa kronor 111,500.

dels ock till Folkhushållningsdepartementet: Avlöningar å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet anvisa ett förslagsanslag av kronor 111,500.

[3.] **Folkhushållningsdepartementet: Omkostnader, förslagsanslag.** Under återopande av vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhushållningsdepartementet: Omkostnader å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet anvisa ett förslagsanslag av kronor 30,000.*

[4.] **Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar, förslagsanslag.** I gällande riksstat äro under fjärde huvudtiteln för rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap upptagna *dels* ett förslagsanslag å 78,500 kronor till avlöningar, *dels* ett förslagsanslag å 22,200 kronor till omkostnader, *dels ock* ett reservationsanslag å 220,000 kronor till den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande.

I enlighet med vad som under punkten 1 anförts böra dessa anslag omföras till en huvudtitel för folkhushållningsdepartementet.

Under återopande härav hemställer jag, som under nästföljande båda

punkter gör hemställan beträffande omkostnadsanslaget och anslaget till den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet omföra det å riksstaten för budgetåret 1939/40 under fjärde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget å 78,500 kronor till Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar.

[5.] **Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader, förslagsanslag.** Med åberopande av vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet omföra det å riksstaten för budgetåret 1939/40 under fjärde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget å 22,200 kronor till Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader.

[6.] **Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande, reservationsanslag.** Med hänvisning till vad under punkten 4 anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet omföra det å riksstaten för budgetåret 1939/40 under fjärde huvudtiteln upptagna reservationsanslaget å 220,000 kronor till Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande.

[7.] **Konjunkturinstitutet: Avlöningar, förslagsanslag.** För konjunkturinstitutet äro å gällande riksstat uppförda *dels* ett förslagsanslag å 79,600 kronor till avlöningar, *dels* ett förslagsanslag å 10,000 kronor till omkostnader, *dels ock* ett reservationsanslag å 100 kronor till särskilda undersökningar. Till sistnämnda anslag har överförts den utgående reservationen å det för budgetåret 1938/39 anvisade reservationsanslaget till fortlöpande konjunkturundersökningar. Nämnda reservation uppgick till i runt tal 53,000 kronor.

I en av nämnden för konjunkturinstitutet med skrivelse den 26 september 1939 på min anmodan överlämnad promemoria med förslag till organisatorisk förstärkning av konjunkturinstitutet för tillgodoseende av de ökade krav på ekonomisk information, som föranledas av krigsläget, har anförts följande.

De nyupprättade organ, som ha att administrera de under krisen införda marknadskontrollerande och reglerande åtgärderna, äro samtliga i behov av fortlöpande ekonomisk och statistisk information. Denna torde delvis bli av annan karaktär än den, som det åligger de äldre statistiska verken att

utarbета och framlägga. Det till stöd för krispolitiken erforderliga allmänna utredningsarbetet är till sin art mera besläktat med de undersökningar som bedrivs vid konjunkturinstitutet. Från denna utgångspunkt ter det sig naturligt att, om ett sammanhållande organ skall väljas för den nya utredningsverksamheten, i första hand pröva möjligheterna att ge institutet denna ställning. Den väsentliga ökning av arbetsbördan för institutet som skulle inträda, om det på ifrågasatt sätt skulle infogas i krisorganisationen, nödvändiggör ett överbäggande av frågan, vilka förändringar i institutets personalbehov och arbetsformer som omorienteringen av institutets verksamhet skulle föranleda.

Vid bedömningen av sistnämnda fråga utgår framställningen i det följande från att det till institutet förlagda utredningsarbetet liksom hittills skall begränsas till ekonomiska och statistiska undersökningar baserade på materialbearbetning, som i vanlig ordning verkställts inom vederbörande statistiska verk eller genom krisorganens försorg. Vid sidan av detta egna utredningsarbete bör på institutet falla uppgiften att vara ett sammanhållande och, i vad gäller utredningsarbetets allmänna orientering, i viss mån även vägledande organ.

Det av krisläget nödvändiggjorda utredningsarbetet torde komma att hänföra sig till väsentligen fyra olika områden, nämligen den allmänna prisbildningen, utvecklingen av produktion och distribution inom industrien respektive inom jordbruket samt utvecklingen av utrikeshandeln. För en fullt effektiv ekonomisk och statistisk informationstjänst kräves otvivelaktigt, att utredningsarbetet inom vart och ett av dessa områden ställes under ledning av en väl skolad ekonom eller statistiker. Ifrågavarande fyra experter böra lämpligen vara placerade i de på de olika områdena verk samma krisorganens sekretariat för ledning av till dessa förlagda specialutredningar men samtidigt — för undvikande av dubbelarbete eller annan olämplig disposition av anlitad arbetskraft — hålla den nära inbördes kontakt, som kan vinnas endast om de samarbeta inom ramen av ett sammanhållande utredningsorgan. Om den nya utredningsverksamheten anses böra organiseras med anslutning till konjunkturinstitutet, synes konsekvensen av det anförda bli, att till detta skola knytas fyra kvalificerade tjänstemän, vilka samtidigt — med nyss angiven arbetsfördelning — tjänstgöra såsom sekreterare hos de olika krisorganen; för organisationsformens reella innehåll är det givetvis utan betydelse, om experterna formellt äro anställda och erhålla lön hos respektive nämnder eller om de — såsom i det följande antages böra bli fallet — anställas såsom tjänstemän i institutet. Sammanhållande kraft inom nämnda sakkunniggrupp vid institutet torde böra vara den som fått prisbildningsområdet sig anförtrott, detta på grund av prisfrågornas för hela krispolitiken centrala betydelse.

Det är att vänta, att de fyra tjänstemän som enligt förslaget skulle tjänstgöra som ekonomiska och statistiska experter inom var sitt specialområde i allt väsentligt skulle bindas av sina uppgifter inom de olika krisorganen. I synnerhet måste detta bli fallet, i den mån dessa organ anses själva böra föranstalta om bearbetning av primärmaterial av större omfattning. De skulle därför sannolikt få föga tid över för ledningen av det erforderliga, på gemensamma behov inriktade statistiska arbetet eller för upprätthållande av önskvärd fortlöpande kontakt med de statistiska verken. Sistnämnda uppgifter torde därför lämpligen böra uppdragas åt en särskild tjänsteman. Denne femte expert, som sålunda skulle vara fri från sekretäraryppdrag hos krisorganen men ha centralt ansvar för det allmänna statistiska arbetets planläggning och genomförande, borde eljest inom institutet intaga samma ställning som de övriga fyra experterna.

Vid konjunkturinstitutet finnas för närvarande anställda två sakkunniga. En tredje, i personalförteckningen för institutet uppförd sakkunnigbefattning har ännu ej tillsatts. Under förutsättning att institutets fortlöpande arbete inskränkes och i viss utsträckning nedlägges, kunna de vid institutet anställda sakkunniga disponeras för här ifrågavarande uppgifter samt den tredje, vakanta befattningen utnyttjas för anställande av en för de nya arbetsuppgifterna lämpad kraft. För genomförande av den skisserade organisationsplanen erfordras sålunda, om redan föreliggande möjligheter på antytt sätt fullt utnyttjas, att tillfälle beredes institutet att anställa ytterligare två experter jämställda med de sakkunniga om än ej nödvändigtvis med samma ställning i lönehänseende som dessa.

Enligt den riksdagen underställda planen för institutets organisation skulde vid institutet kunna anställas dels två assistenter, dels tre amanuenser. Beräkningen av arvodes- och grundavlöningsposterna i institutets avlöningsstat har skett från denna utgångspunkt. Vid den ifrågasatta utbyggnaden av institutet torde det bli nödvändigt att öppna möjligheter till anställande av ytterligare personal i assistent- och amanuensställning. Med den uppfattning om institutets funktioner inom krisorganisationen som tagits till utgångspunkt för denna framställning och som innebär, att åtskilligt arbete bör komma till utförande inom de olika krisorganens kanslier, torde dock förstärkningen i fråga kunna begränsas till ytterligare en assistent och två amanuenser. För den händelse nu berörda tjänster rekryteras med befattningshavare i andra statliga verk, bör möjlighet föreligga att i vidare utsträckning än som för närvarande är fallet ersätta dessa för mistade löneförmåner.

Den förstärkning av kansliet som kan komma att erfordras låter sig ännu ej beräkna. Ej heller är det möjligt att bedöma i vilken utsträckning ökat behov av medel för inköp av skriv- och räknemaskiner etc. och för övriga expenser kan komma att göra sig gällande.

Ett preliminärt överslag av kostnaderna för den ifrågasatta förstärkningen av konjunkturinstitutet ger — med de starka reservationer som följa av det anförda — följande resultat:

2 sakkunniga (arvode c:a 10,000 kronor)	kronor 20,000
1 assistent (arvode c:a 6,000 kronor)	» 6,000
1 amanuens (arvode c:a 4,000 kronor)	» 4,000
Ev. ersättning till assistenter och amanuenser för skillnaden mellan mistade avlöningsförmåner och ovan beräknad ersättning c:a	» 5,000
Förstärkning av kanslipersonalen c:a	» 10,000
Ökade expenser c:a	» 5,000
Oförutsedda utgifter	» 10,000

Summa kronor 60,000.

Kostnaden minskas givetvis, om experterna eller vissa av dem erhålla anställning och lön direkt hos vederbörande krisorgan.

Till jämförelse må nämnas, att avlönings- och omkostnadsanslagen för institutet enligt gällande riksstat uppgå till sammanlagt 89,600 kronor. Anslaget till konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar utvisar en ingående behållning av 53,100 kronor och har hittills i blott ringa utsträckning belastats. Om riksdagens medgivande inhämtas till att kostnaderna för den här ifrågasatta förstärkningen av institutet tillsvidare må bestridas av sist-nämnda anslag, bör frågan om en anslagsförstärkning för institutet nu kunna skjutas på framtiden.

En förutsättning för att den föreslagna organisationen skall fylla sitt syfte är, såsom tidigare framhållits, att institutets normala verksamhet inskränkes och i viss utsträckning tills vidare nedlägges. Lämpligast synes vara att detta sker därigenom, att alla pågående engångsundersökningar avbrytas, i den mån ej krispolitikens behov motiverar deras fullföljande, samt att vidare de halvårsvis utarbetade rapporterna angående konjunkturläget inskränkas till att utgöra sammanfattande översikter över utvecklingen på den svenska marknaden med särskilt avseende fäst vid krisens återverkningar på denna. Att med dessa inskränkningar visst redan utfört arbete kommer att förlora sitt värde är en konsekvens som icke kan undvikas.

Såsom ledande och kontrollerande instans för de utredningar, som verkställas för de olika krisorganens räkning och under dessas överinseende, torde icke lämpligen böra anlitas den nämnd, som normalt fungerar som institutets styrelse. Då nämnden icke är i tillfälle att bedöma det lämpliga sättet för institutets infogande i krisorganisationen torde den icke heller böra bibehållas såsom i administrativt hänseende förslagsställande respektive beslutande instans i vidare mån än som följer av dess fortsatta befattning med ärenden hänförliga till institutets normala verksamhet. Nämndens funktioner synas sålunda huvudsakligen böra begränsas till granskningen av konjunkturrapporterna. Den administrativa ledningen av institutet torde böra anförtros åt det departement som kommer att fungera såsom sammanhållande högsta instans för krispolitiken. En konsekvens av begränsningen av nämndens uppgifter synes böra bli, att nu utgående särskilda arvoden till ordföranden i nämnden och till jourhavande ledamoten av denna skola bortfalla; i stället kan lämpligen utgå dagersättning efter samma grunder som gälla för övriga ledamöter av nämnden.

En fördel med den här föreslagna lösningen av institutets organisationsproblem, i händelse institutet erhåller ställningen såsom ett för krisadministrationen sammanhållande utredningsorgan, synes vara, att institutet i sin nuvarande gestaltning bibehålles såsom en kärna inom den utbyggda organisationen. En förutsättning härför är emellertid, att kostnaderna för förstärkningen av institutet även fortsättningsvis bestridas av särskilt anslag, förslagsvis det här avsedda anslaget till särskilda undersökningar, och att sålunda de nytillkomna sakkunnig-, assistent- och amanuensbefattningarna icke inarbetas i personalförteckningen eller avlöningsstaten.

*Departements-
chefen.*

Den ekonomiska och statistiska utredningsverksamhet, som blir erforderlig till ledning för de olika krisorganens arbete, bör redan från början organiseras så, att dubbelarbete undvikas och gemensamma intressen beaktas vid utformningen av utredningsplanerna. Detta önskemål skulle främjas, om de för utredningsarbetet inom olika områden omedelbart ansvariga hölle nära inbördes kontakt inom ramen av ett sammanhållande utredningsorgan. I likhet med nämnden för konjunkturinstitutet finner jag lämpligt, att institutet tilldelas uppgiften att tjänstgöra såsom ett sådant organ. Institutet skulle därigenom även sättas i tillfälle att till folkhushållningsdepartementets tjänst sammanföra och ytterligare överarbeta de utredningsresultat som vinnas i arbetet inom de olika krisorganen. Med den föreslagna omorienteringen av institutets arbete bör följa, att institutet inordnas direkt under folkhushållningsdepartementet.

Med avseende å institutets organisation efter omläggningen av arbetsupp-

gifterna kan jag i huvudsak ansluta mig till vad nämnden anfört. Jag finner det dock tveksamt, om de olika experterna böra anställas vid institutet. Skäl kunna tala för att de i stället, i den mån de ej äro sakkunniga vid institutet, skola ingå i krisorganens sekretariat och avlönas av de för dessa organs verksamhet anvisade anslagen. Hur organisationen i detta avseende bör slutligt regleras, får prövas, sedan krisadministrationen erhållit en mera definitiv utformning. I likhet med nämnden anser jag lämpligt, att institutets normala arbeten i samband med omorganisationen tillsvidare nedläggas eller väsentligt inskränkas. Vad nämnden uttalat angående konsekvenserna härav för nämndens egen ställning ger mig ej anledning till erinran.

Nämnden har föreslagit, att det å riksstaten uppförda reservationsanslaget till Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar skall få disponeras för den erforderliga förstärkningen av institutets arbetskrafter. Denna anordning, som torde kräva riksdagens godkännande, synes även mig utgöra en lämplig lösning. Jag kommer i enlighet härmed att i det följande göra hemställan, att riksdagens medgivande inhämtas till den föreslagna anslagsdispositionen.

I enlighet med vad som under punkten 1 anförts böra anslagen till konjunkturinstitutet omföras till huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet.

Medan jag beträffande anslagen till omkostnader och särskilda undersökningar gör hemställan under nästföljande båda punkter, får jag under förevarande punkt hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet omföra det å riksstaten för budgetåret 1939/40 under sjunde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget å 79,600 kronor till Konjunkturinstitutet: Avlöningar.

[8.] **Konjunkturinstitutet: Omkostnader, förslagsanslag.** Åberopande vad under nästföregående punkt anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet omföra det å riksstaten för budgetåret 1939/40 under sjunde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget å 10,000 kronor till Konjunkturinstitutet: Omkostnader.

[9.] **Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar, reservationsanslag.** Med hänvisning till vad under punkten 7 anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet omföra det å riksstaten för budgetåret 1939/40 under sjunde

huvudtiteln upptagna reservationsanslaget å 100 kronor till Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar;

dels ock medgiva att nämnda anslag må disponeras i enlighet med vad i det föregående angivits.

[10.] **Statlig lagerhållning m. m., förslagsanslag.** Å gällande riksstat äro under tionde huvudtiteln uppförda *dels* ett förslagsanslag å 3,000,000 kronor till statlig lagerhållning m. m., *dels ock* ett förslagsanslag å 1,200,000 kronor till ytterligare medel för statlig lagerhållning m. m.

I enlighet med vad som under punkten 1 anförts böra dessa anslag omföras till huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet.

Med återopande härav hemställer jag, som under nästföljande punkt gör hemställan beträffande anslaget till ytterligare medel för statlig lagerhållning m. m., att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet omföra det å riksstaten för budgetåret 1939/40 under tionde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget å 3,000,000 kronor till statlig lagerhållning m. m.

[11.] **Ytterligare medel för statlig lagerhållning m. m., förslagsanslag.** Under återopande av vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet omföra det å riksstaten för budgetåret 1939/40 under tionde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget å 1,200,000 kronor till ytterligare medel för statlig lagerhållning m. m.

[12.] **Extra utgifter, reservationsanslag.** I enlighet med vad jag under punkten 2 anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet anvisa ett *reservationsanslag* av . . kronor 100,000.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, förordnar Hans Maj:t Konungen att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Per Eldin.